Gymnasiestatistiken - Urval

Val av område:	Studerat område:	(Område 2 - referensvärden om önskat)
Region:		
Kommun:		
Filter:		

FRÅGESTÄLLNINGAR

HUR FUNGERAR GYMNASIET SOM SLUSS IN I ARBETSLIVET? HUR STOR ANDEL NPF-ELEVER TAR GYMNASIEEXAMEN? OCH HUR MÅR UNGA VUXNA MED NPF EGENTLIGEN?

Registerstudie av alla unga vuxna födda år 2000 (utan IF) totalt ca 103.000 individer som följts från 7 år till 25 års ålder.

BAKGRUND

Denna studie utgår från statistik för alla unga vuxna födda år 2000, och hur deras skolresa sett ut.
Materialet är uppdelat på individer som fått npf-diagnos innan 25 års ålder, och övriga unga utan npf-diagnos - och hur det gått för dem i skolresan. Elever med intellektuell funktionsnedsättning är exkluderade.

Materialet studerar elevernas skolresultat från betyg i kärnämnen i åk 6 till utgångsbetyg från grundskolan, vidare till gymnasieantagning och om eleven tar gymnasieexamen eller inte. Dessutom studeras den psykiska hälsan hos eleverna genom utdrag ur patientregistret - ångest, depression, självmordsförsök med mera.

Resultaten visar på mekanismer som skapar omfattande utanförskap hos elever med npf (och andra elevgrupper), och vi visar de samhällsekonomiska effekterna detta riskerar att ha - utöver de personliga konsekvenser det har för individerna.

Rätten till utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet som återfinns i FN:s konventioner, i EU:s grundtraktat och i svensk grundlag - utöver att finnas i skollagen. Denna studie visar på omfattande strukturell diskriminering med stora samhällsekonomiska konsekvenser.

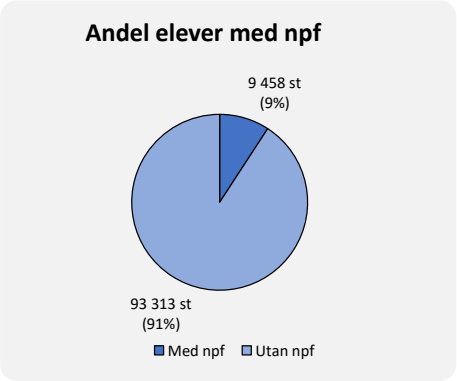

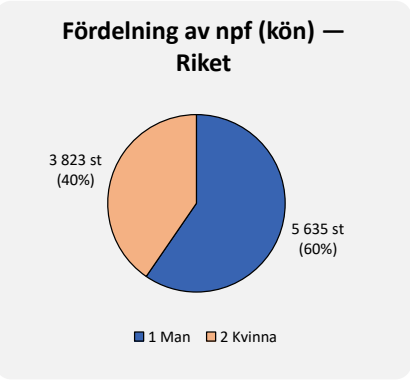

Rapport omfattar 102771 unga vuxna i Riket.

SKOLRESULTAT ÅK 6

Skillnaderna i skolresultat syns redan i slutet på mellanstadiet, där tydliga och betydande skillnader i skolresultat uppstår. Redan i årskurs 6 är det 3,5 gånger skillnad i resultat mellan elever med npf och de övriga eleverna.

Som vi kommer se mer senare, så är skolsystemets kompensatoriska åtgärder otillräckliga.
Av de npf-elever som inte får godkänt i grundämnena i årkurs 6 så är det endast 17% som tar en gymnasieexamen.
Det kan jämföra med att 62% av npf-eleverna som klarat kärnämnena faktiskt senare också tar en gymnasieexamen - fortfarande illa, men betydligt bättre.

Forskning har visat vikten av tidiga insatser gång på gång, men samtidigt lyser verkliga insatser med sin frånvaro.

Låt oss fortsätta resan, och se hur den bristande tillgängligheten får allvarliga konsekvenser.

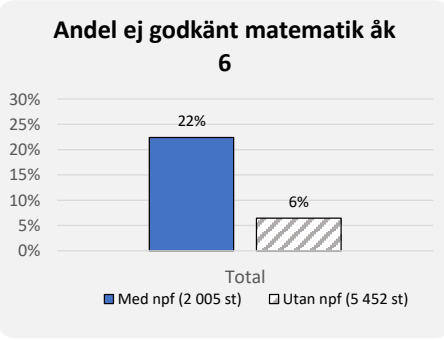

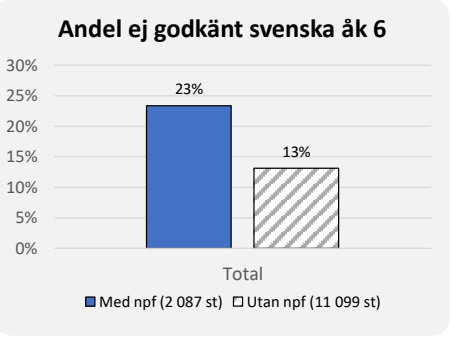

UTGÅNGSBETYG GRUNDSKOLAN

Eleverna med npf blir i väsentligt högre grad obehöriga till gymnasiet.

Npf-elever får i hög grad inte behörighet alls till gymnasiet jmf med övriga elever. Skillnaden är 31% versus 10% - över tre gånger större obehörighet.

Skillnaden är ännu större för högskoleförberedande linjer, där 35% av npf-eleverna inte uppnår behörighet, att jämföra med 11% av övriga elever är obehöriga.

Ytterligare barriär till gymnasiestudier uppstår genom den mycket låga genomsnittliga meritpoängen 161p hos npf-elever, att jämföra med 226p hos övriga elever.

Med så låg meritpoäng är många av dessa elever de facto utestängda från gymnasiet.

Låt oss se hur det går för dem i den fortsatta skolresan senare i denna rapport.

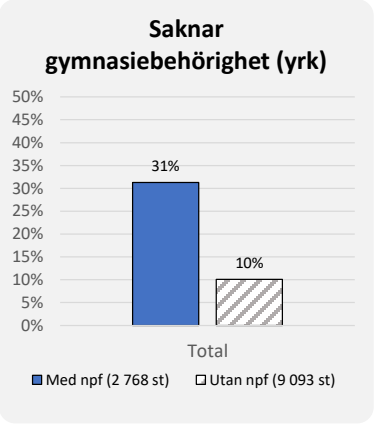

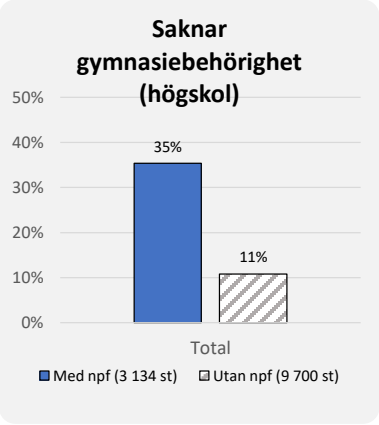

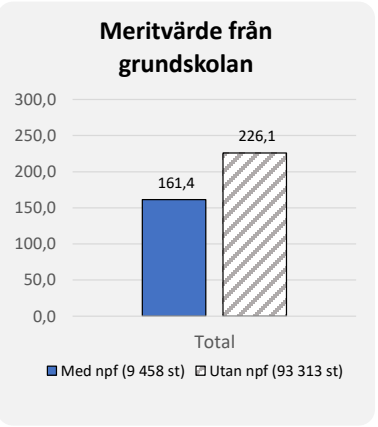

DE OSYNLIGA "SCHOOL DROPOUTS" I GRUNDSKOLAN - ELEVERNA SOM "INTE FINNS"...

Enligt Skolverket så har Sverige i princip en hundraprocentig andel elever som slutför grundskolan - men i vår studie ser vi att ett betydande antal elever aldrig får något registrerat slutbetyg.

Totalt är det 4107 elever som helt saknar registrerat slutbetyg i grundskolan, varav 606 elever med npf, och 3501 övriga elever. Det utgör hela 6,4% av npf-eleverna.

(Felkällor här kan utgör att eleven flyttat utomlands, avlidit innan 15 års ålder eller pga administrativt slarv.)

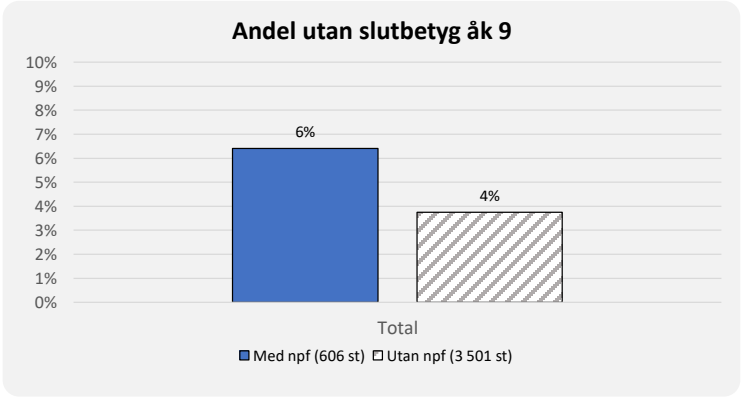

ELEVER SOM PÅBÖRJAR GYMNASIET

Skillnaderna i behörighet till olika gymnasiealternativ börjar visa sig vid ansökan till gymnasiet, och hur fördelningen av påbörjade alternativ faktiskt ser ut.

Elever med npf är obehöriga i högre grad än övriga elever, och går därför i högre grad på IM-linjer. Mönstret fortsätter vidare även för de elever som kommit in på en ordinarie gymnasielinje, där överrepresentation finns på yrkesprogrammen jämfört med högskole-förberedande linjer.

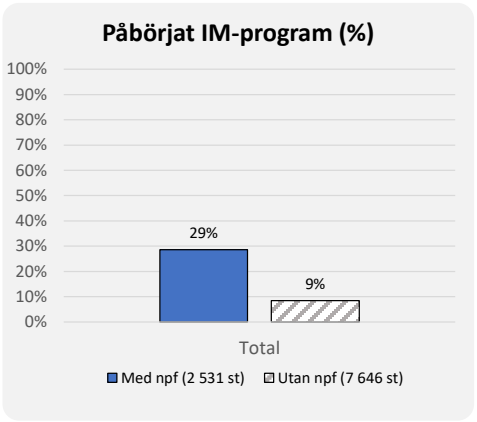

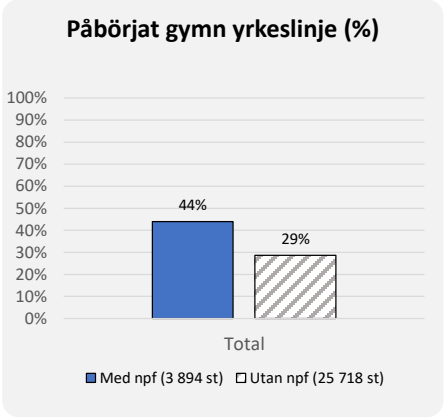

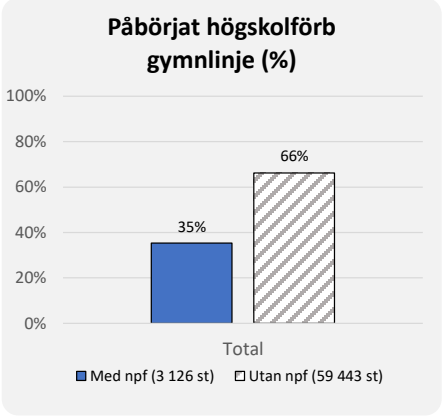

(Eftersom hela skolresan upp till 25 års ålder studeras, kan summan av staplarna överstiga 100%, då elever byter linjer och inriktning och därför kan ha gått mer än ett alternativ.)

HUR MÅNGA ELEVER TAR ALDRIG GYMNASIEEXAMEN?

ELEVER SOM´ALDRIG STUDERAR VIDARE
Det är också en alldeles för stor andel ungdomar med npf som aldrig påbörjar någon gymnasieutbildning alls och inte heller gått på komvux eller folkhögskola. Så många som 828 npf-elever slutar studera helt efter grundskolan, vilket utgör 8,8% av dem.

AVHOPP FRÅN GYMNASIET
Så mycket som 34% av npf-eleverna som börjat på gymnasiet hoppar av utan studieintyg eller examensbevis, att jämföra med 9% av övriga elever.

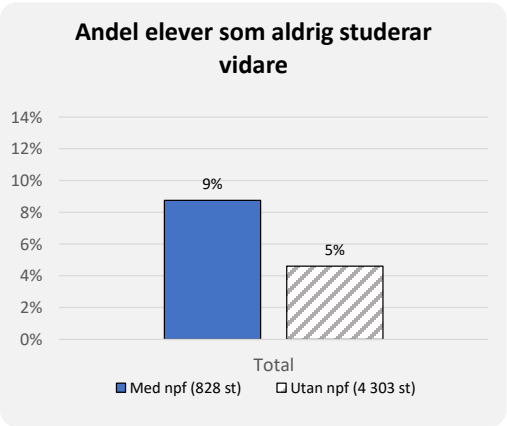

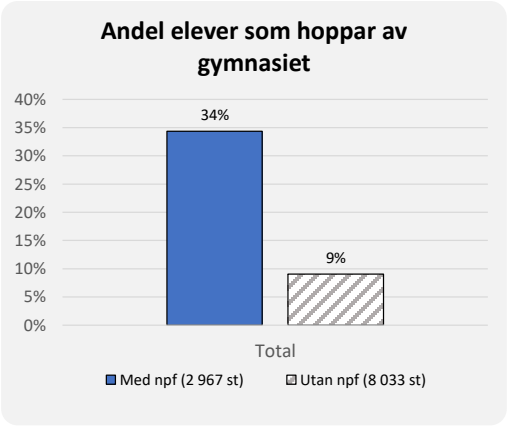

En mycket stor andel av npf-eleverna uppnår aldrig gymnasiebehörighet, hela 58%!
Det är 2,4 ggr större än för övriga elever.

Detta är ett KATASTROFALT resultat!

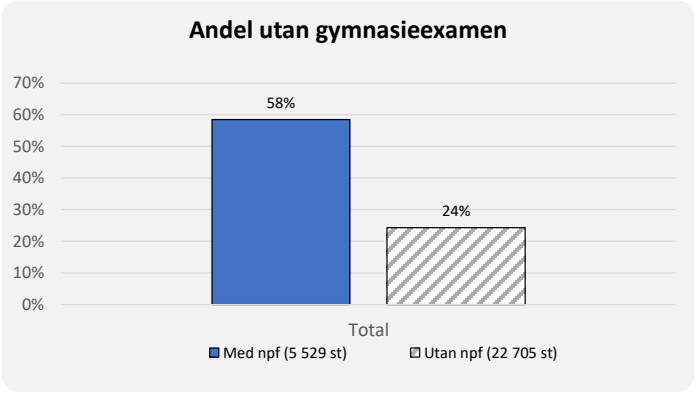

Endast 42% av npf-eleverna får en gymnasieexamen någon gång (fram tills att de är 25 år). Av övriga elever så får 18% ett studiebevis från gymnasiet som visar att de läst del av gymnasiet, och hela 40% får inget gymnasiebevis överhuvud taget.

De npf-elever som tagit gymnasieexamen har gått lite olika vägar.
Den absoluta majoriteten av eleverna (90%) har tagit examen från ordinarie skolgång. Av de kvarvarande npf-eleverna har 5% tagit examen från komvux, och 5% från folkhögskola.

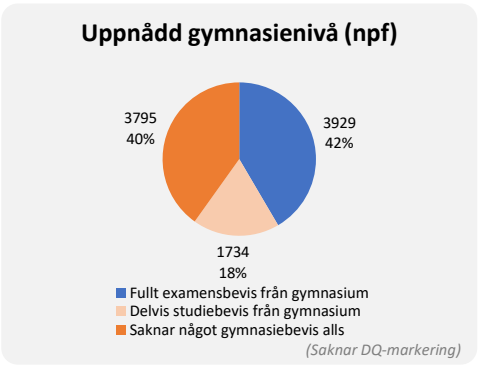

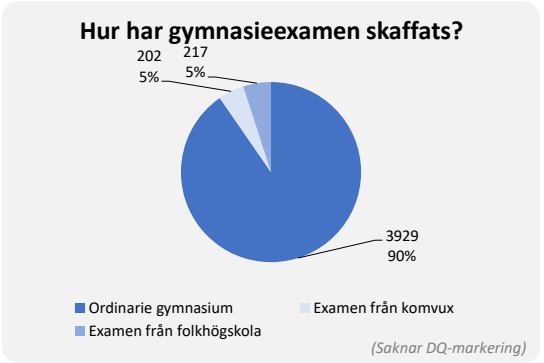

Faktum är att skillnaderna mellan unga med npf och övriga ungdomar FÖRSTÄRKS genom skolgången, och speciellt illa är det på gymnasiet där utslagningen ökar kraftigt.

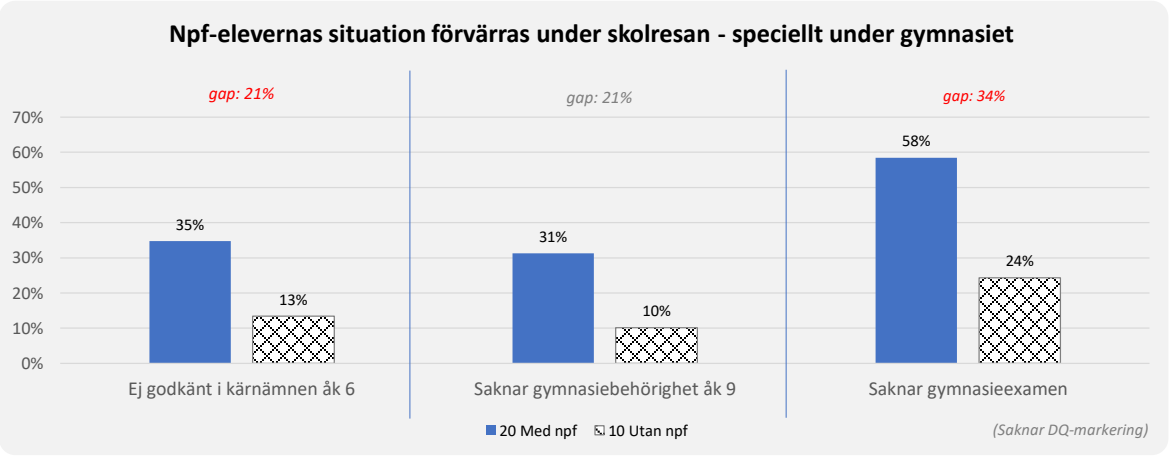

HUR MÅR UNGA NPF-VUXNA?

Studien visar en kraftig överrepresentation av psykisk ohälsa bland unga med NPF: depression, ångest och självdestruktivt beteende förekommer i väsentligt högre grad än bland övriga. Könsskillnaderna är markanta, med särskilt höga tal bland unga kvinnor med NPF.

Psykisk ohälsa är både en konsekvens av utanförskap och en drivkraft som fördjupar det. Kostnaderna för psykiatrisk vård, läkemedel, sjukskrivning och produktionsbortfall är avsevärda. Nilsson uppskattar kostnaden för psykisk ohälsa i samband med utanförskap till 8–10 miljoner kronor per individ över en livstid. Men det är siffrorna för självdestruktivt och suicidalt beteende som tydligast visar att det här inte bara handlar om ekonomi.

DEPRESSION

Unga vuxna med npf mår väsentligt sämre än övriga unga vuxna.

Baserat på patientregistrets data har 17% av de vuxna med npf en depressionsdiagnos, att jämföra med 5% av övriga unga vuxna. Det innebär att de unga vuxna med npf står för 27% av den totala mängden av personer med depression.

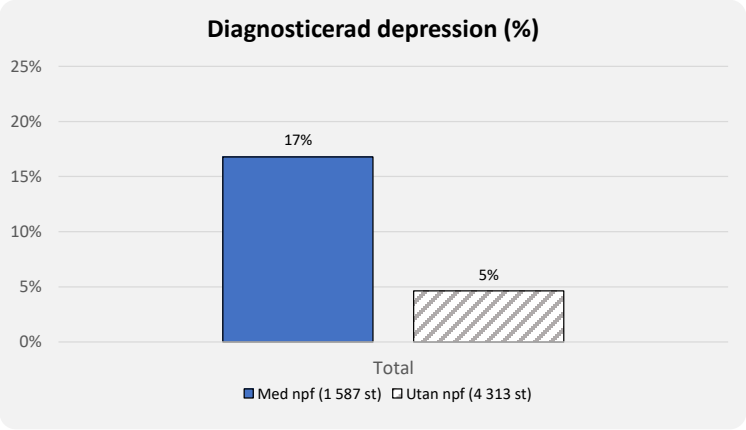

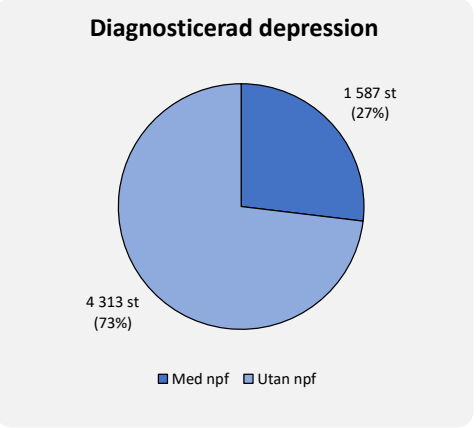

GENERALISERAD ÅNGEST

Unga vuxna med npf har i väsentligt högre grad ångestdiagnoser. Baserat på samma data har 19% av de vuxna med npf en generaliserad ångestdiagnos, att jämföra med 6% av övriga unga vuxna. Det innebär att de unga vuxna med npf står för 24% av den totala mängden av personer med generaliserad ångestdiagnos.

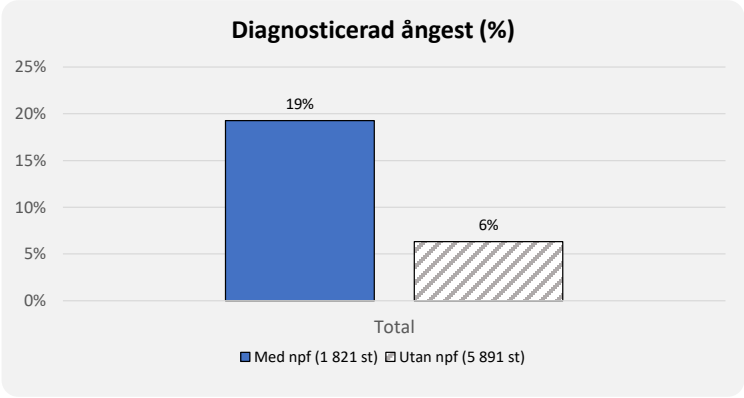

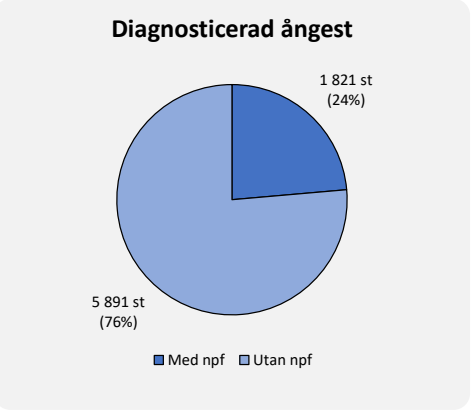

KÖNSSKILLNADER

Unga kvinnor med npf har en speciellt problematisk situation med psykisk ohälsa, både jämfört med npf-männen och med övriga unga vuxna.

Bakom varje procentenhet i dessa diagram finns unga människor som lider. Depression vid 20 års ålder. Ångest som förlamar. Självskadebeteende. För de 7% av NPF-gruppen som registrerats för självdestruktivt eller suicidalt beteende är det inte en abstrakt samhällsfråga — det är en existentiell kris.

De stora könsskillnaderna — med kraftigt förhöjda nivåer av psykisk ohälsa bland unga kvinnor — pekar på att NPF-diagnostiken och stödsystemet kan ha särskilda brister när det gäller flickor och unga kvinnor, som ofta diagnostiseras senare och får stöd försenat.

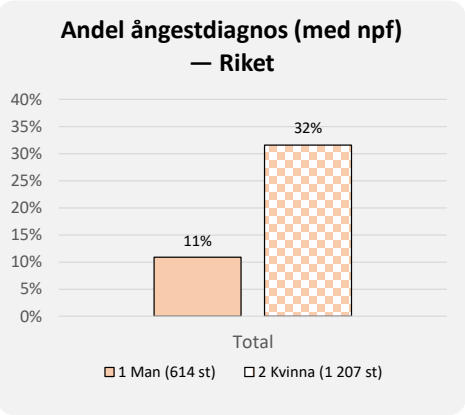

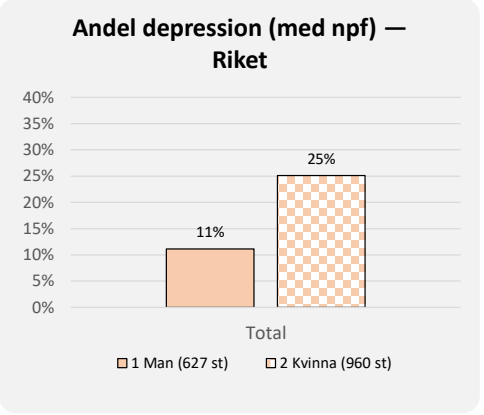

SJÄLVMORDSFÖRSÖK

Unga vuxna med npf är så desperata att de försöker ta sina liv i betydligt högre grad än övriga unga vuxna.

Det finns även stora skillnader i könsfördelningen, där unga kvinnor med npf i betydligt högre grad försöker ta sina liv.

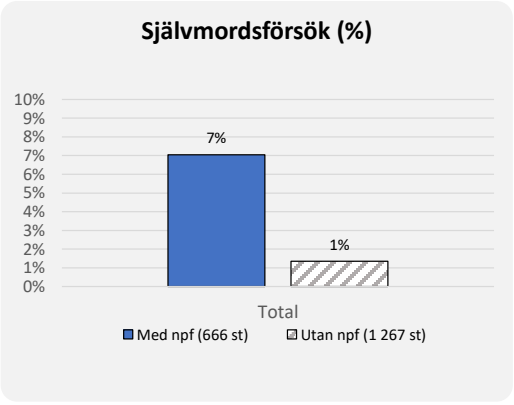

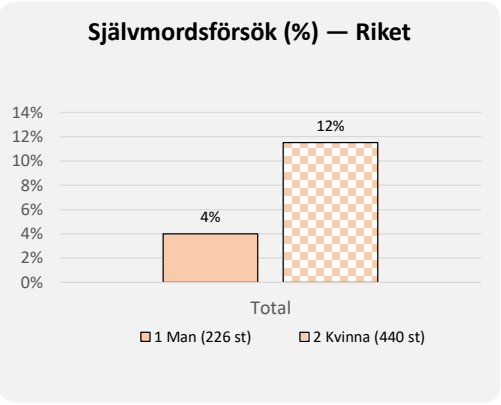

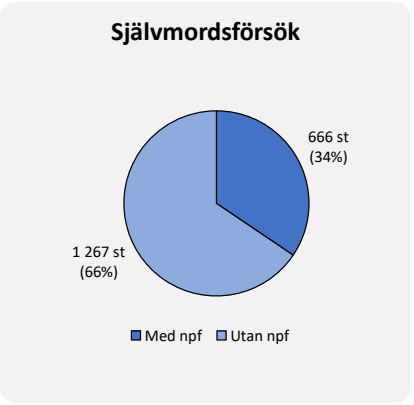

VILKA BLIR DE SAMHÄLLSEKONOMISKA MERKOSTNADERNA FÖR DET HÖGRE UTANFÖRSKAPET?

De samhällsekonomiska effekterna kan uppskattas genom att använda den metodik som myndigheten MUCF beskrivit i sin rapport "Unga och Utanförskap" (MUCF, 2022). Rapporten är skriven av nationalekonomen Ingvar Nilsson, och beskriver de livslånga samhällsekonomiska effekterna utifrån olika scenarier (s.79):

- ***Typfall I: Att undvika försenat inträde i arbetslivet 2.3 miljoner kronor***
- *Typfall II: Lägre livslön till följd av skolmisslyckanden* ***1.4 miljoner kronor***
- *Typfall III: Perioder av sjukskrivning och arbetslöshet i vuxenlivet* ***3.1 miljoner kronor***
- ***Typfall IV: Perioder av psykisk ohälsa och arbetslöshet 8.9 miljoner kronor***
- *Typfall V: Livslångt utanförskap utan följdkomplikationer* ***9 miljoner kronor***
- *Typfall VI: Livslångt utanförskap med följdkomplikationer* ***11.5 miljoner kronor***

Rapport: Utanförskap och unga | MUCF 2022 (s.79)

I vår estimering använder vi typfall I och typfall IV. Fall I kopplar vi till en försenad arbetslivsdebut för de npf-elever som ej erhåller någon gymnasieexamen. Fall IV kopplar vi till förekomsten av psykisk ohälsa. Givetvis förekommer alla typfallen hos populationen vi studerar, men vi vill använda en konservativ och tydlig estimering som är lätt att följa, så vi har valt denna metod.

Vi har också valt att enbart estimera kostnaderna utifrån den förhöjda nivån på utanförskapet, det vill säga vi uppskattar kostnaden för det antal individer med npf som överstiger frekvensen hos övrig befolkning.

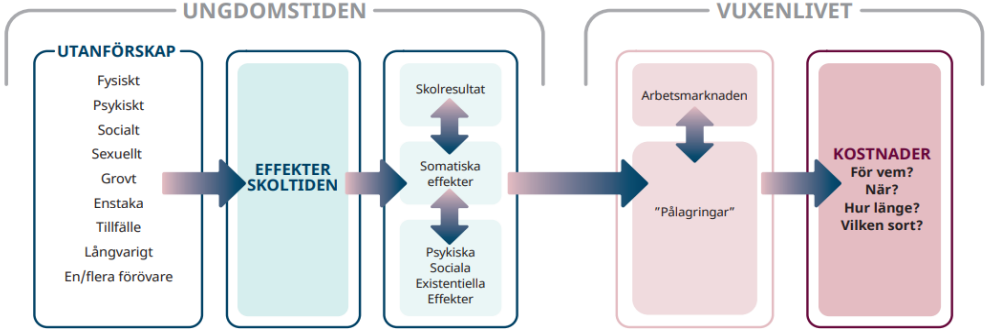

(Ur MUCF-rapport, sid 63)

Estimering fall I: Försenad arbetslivsdebut pga avsaknad av gymnasieexamen

Ej gymnexamen - npf (vid 58%)	5 529	individer
'Normal' nivå (vid 24%)	-2 301	individer
Över-prevalens npf-elever utan gymnexamen	3 228	individer

Ökad samhällskostnad (2 mkr/individ och årskull): 6 456 mkr/år.

Estimering fall IV: Perioder av psykisk ohälsa och arbetslöshet

Diagnosticerad ångest - npf (vid 19%)	1 821	individer
'Normal' nivå (vid 6%)	-597	individer
Över-prevalens npf-elever med psykisk ohälsa	1 224	individer

Ökad samhällskostnad (8 mkr/individ och årskull): 7 344 mkr/år.
Vi räknar bort de kostnader (2 mkr) som uppkommer i fall I ovan, för att inte riskera dubbelräkning.

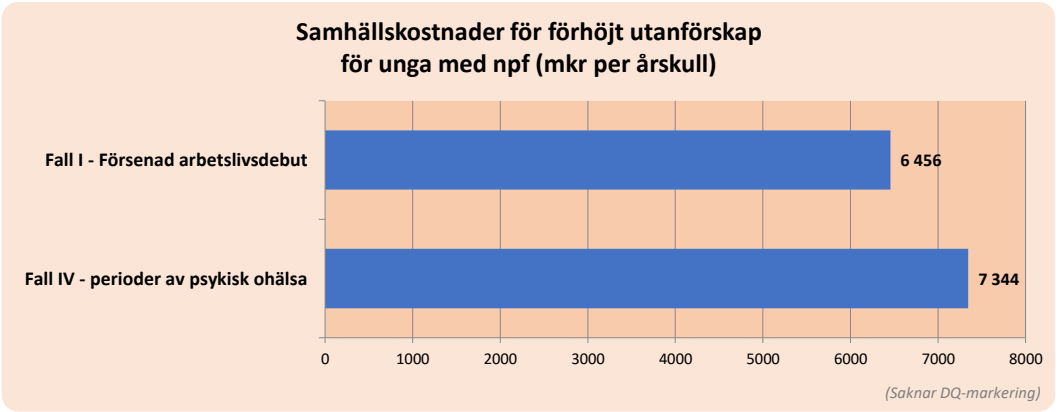

SAMMANLAGD ÖKAD SAMHÄLLSKOSTNAD FÖR FALL I & FALL IV (KONSERVATIVT RÄKNAT):

KOSTNADSÖKNING: 13 800 mkr/årskull

Ej estimerade samhällskostnader

I ovanstående kostnadsestimeringar så har de mer omfattande fallen inte estimerats, som långvarigt utanförskap, omfattande psykisk ohälsa, och liknande. Ej heller har kostnader för kriminalitet och/eller drogberoende inkluderats.

Sekundäreffekter är inte heller medräknade, som påverkan på föräldrar och övrig familj anhöriginsatser, sekundär psykisk ohälsa pga överbelastning, minskad arbetstid och liknande effekter.

Unga vuxna med utvecklingsrelaterade funktionsnedsättningar som språkstörning, dyslexi, och liknande är inte inkluderade heller. Det finns också en betydande under-diagnosticering av npf i årskullen född år 2000.